

Ενεργειακή μετάβαση δίχως ενεργειακή ασφάλεια

Η διαρκής επωδός ότι η ραγδαία αύξηση των τιμών ενέργειας οφείλεται αποκλειστικά στον πόλεμο στην Ουκρανία δεν αποτυπώνει την πλήρη εικόνα.

Είναι γεγονός πως η Ευρώπη αποτελεί μία από τις φτωχότερες ηπείρους σε αποθέματα ενεργειακών πόρων και τα κράτη που συναποτελούν την ΕΕ έτι περαιτέρω. Μισό αιώνα πριν ο Πόλεμος του Γιομ Κιπούρ, την 6η Οκτωβρίου του 1973 στον οποίο ενεπλάκησαν –άμεσα- η Αιγύπτιος και η Σύρια εναντίον του Ισραήλ, κατέληξε στην επιβολή εκ μέρους των αραβικών κρατών εμπάργκο πετρελαίου κατά ορισμένων δυτικών, δρομολογώντας την πετρελαϊκή κρίση του 1973-74. Επιγραμματικά, πριν τον πόλεμο ένα βαρέλι πετρελαίου στοίχιζε 3\$ και στο τέλος του 1974 περί τα 12\$, προκαλώντας πρόβλημα ενεργειακής επάρκειας και οικονομική ύφεση στην Δυτική Ευρώπη και τις ΗΠΑ.

Εξ αυτού του γεγονότος προέκυψε το ζήτημα της ενεργειακής ασφάλειας στα πλαίσια της τότε ΕΟΚ. Οι βασικές οικονομικές αρχές μας εξηγούν πως η μείωση της προσφερόμενης ή η αύξηση της ζητούμενης ποσότητας επιδρούν αυξητικά στην τιμή ενός προϊόντος.

Συναφώς και οι ενεργειακοί πόροι ακολουθούν την συγκεκριμένη οικονομική αρχή, ενώ ταυτόχρονα η τιμή τους ενδέχεται να επηρεαστεί κι από εξωγενείς παράγοντες όπως οι γεωπολιτικοί. Επομένως, η λειτουργία των αγορών ενεργειακών πόρων συνδυαστικά με τις όχι και τόσο ασυνήθιστες εστίες γεωπολιτικής αστάθειας στο διεθνές σύστημα ανατροφοδοτούν το ζήτημα της ενεργειακής ασφάλειας, ιδιαίτερα σε κράτη και περιοχές όπου τα συγκεκριμένα αγαθά σπανίζουν.

Σύμφωνα με την Διεθνή Υπηρεσία Ενέργειας, η ενεργειακή ασφάλεια ορίζεται ως η συνεχής διαθεσιμότητα ενεργειακών πόρων σε προσιτές τιμές. Στο βαθμό που οι ενεργειακοί πόροι σχετίζονται αιτιωδώς με το σύγχρονο τρόπο ζωής και την ευημερία των κοινωνιών, η διαθεσιμότητά τους για την παραγωγή της επαρκούς ενέργειας προσδιορίζεται από τα κράτη ως ζήτημα εθνικής ασφάλειας.

Η μία πτυχή της ενεργειακής ασφάλειας είναι η μακροπρόθεσμη, η οποία αφορά κυρίως τις αναγκαίες επενδύσεις για την παροχή ενέργειας σύμφωνα με τις οικονομικές εξελίξεις καθώς και τις περιβαλλοντικές ανάγκες.

Η έτερη συνίσταται στη βραχυπρόθεσμη ενεργειακή ασφάλεια η οποία έγκειται στην ικανότητα του ενεργειακού συστήματος να αντιδρά άμεσα στις αιφνίδιες αλλαγές της προσφοράς και ζήτησης.

Σύμφωνα με το Άρθρο 194 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η πολιτική της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας έχει ως στόχο:

α) να διασφαλίζει τη λειτουργία της αγοράς ενέργειας

β) να διασφαλίζει τον ενεργειακό εφοδιασμό της Ένωσης, και

γ) να προωθεί την ενεργειακή αποδοτικότητα και την εξοικονόμηση ενέργειας καθώς και την ανάπτυξη νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Σύμφωνα με το τέταρτο εδάφιο του εν λόγω άρθρου η ΕΕ οφείλει να προωθεί τη διασύνδεση των ενεργειακών δικτύων. Τα μέτρα αυτά **δεν επηρεάζουν το δικαίωμα κάθε κράτους- μέλους να καθορίζει τους όρους εκμετάλλευσης των ενεργειακών του πόρων, την επιλογή του μεταξύ διαφόρων ενεργειακών πηγών και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού.**

Η ελληνική αγορά ενέργειας την παρούσα συγκυρία ταλανίζεται από εσωτερικούς και εξωγενείς παράγοντες που αναμφίβολα πλήττουν την ευημερία των πολιτών της και γενικότερα επιδεινώνουν τις συνθήκες ενεργειακής ασφάλειας της χώρας.

Η διαρκής επωδός ότι η ραγδαία αύξηση των τιμών ενέργειας οφείλεται αποκλειστικά στον πόλεμο στην Ουκρανία και στις κυρώσεις που τα δυτικά κράτη επέβαλαν στη Ρωσική Ομοσπονδία, είναι κυβερνητικά βολική, αλλά **δεν αποτυπώνει την πλήρη εικόνα.** Τα ζητήματα των διαχρονικών στρεβλώσεων στην λειτουργία της αγοράς παραγωγής και εμπορίας καυσίμων και - προσφάτως- ηλεκτρικής ενέργειας προϋπήρχαν της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και των επιγενόμενων της' ο πόλεμος επιδείνωσε την ήδη προβληματική κατάσταση τόσο σε επίπεδο θεσμικού πλαισίου των συγκεκριμένων αγορών όσο και της εποπτείας τους.

Παράλληλα και με μεγαλύτερη ένταση την τελευταία τριετία η κυβέρνηση αποφάσισε να επιταχύνει την διαδικασία ενεργειακής μετάβασης σε πιο φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές, παρακάμπτοντας τα ζητήματα ενεργειακής ασφάλειας, τόσο στην βραχυπρόθεσμη όσο και στη μακροπρόθεσμη πτυχή της. Προφανώς, **η στροφή προς την πράσινη** (μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία βέβαια μία συζήτηση για το τί είδους ενέργεια θεωρείται πλέον ως τέτοια έχει το γούστο της) **ενέργεια είναι ορθή, αλλά ο τρόπος που έγινε ήταν πρόχειρος** και εσφαλμένος διότι δεν προέκυπτε τέτοια άμεση απαίτηση από τις Ευρωπαϊκές Συνθήκες και αγνοήθηκε εντελώς το ζήτημα της ασφάλειας.

Η κυβερνητική πολιτική διαχώρισε τα ζητήματα της ενεργειακής μετάβασης και ασφάλειας, ικανοποιώντας ένα «φιλοπεριβαλλοντικό» ακροατήριο το οποίο όμως διαχρονικά αδιαφορεί/αγνοεί το σύνολο των πτυχών της ενεργειακής πολιτικής. Με αξιώσεις καθολικής μεταπολιτευτικής συγκατάνευσης, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων (βλ. Γ. Μανιάτης), **οι ελληνικές κυβερνήσεις αδιαφόρησαν πλήρως για την έρευνα και πιθανή εκμετάλλευση υδρογονανθράκων σε τμήματα της ελληνικής επικράτειας ή θαλασσιών ζωνών, ακόμη και σε περιοχές που δεν προκύπτουν ζητήματα δικαιοδοσίας με την Τουρκία.**

Εν κατακλείδι, εγχώριες παθογένειες, ιδεοληψίες και επιλογές σε συνδυασμό με εξωγενείς παράγοντες, που επέδρασαν δυσμενώς στον ενεργειακό εφοδιασμό της Ευρώπης, κατέστησαν την Ελλάδα ενεργειακά επισφαλή. Ακολούθως, υποχρέωσε τους πολίτες της να δαπανούν μεγάλο μέρος του εισοδήματός τους για να καλύψουν βασικές τους ανάγκες και την κυβέρνηση να απορροφά σημαντικότερα ποσά του προϋπολογισμού για να αποκαταστήσει τα πληγέντα εισοδήματα και να επιδιώκει εκ των υστέρων να διορθώσει τις ατέλειες(sic) της αγοράς ενέργειας.

Είθε, όπως την τελευταία τριετία ο καλπάζων αναθεωρητισμός της Τουρκίας μας παρώθησε σε μερικό στρατηγικό εξορθολογισμό της εξωτερικής μας πολιτικής, το εξελισσόμενο ενεργειακό φιάσκο να οδηγήσει σε ρεαλιστικότερες πολιτικές στον τομέα της ενέργειας.

Σύμφωνα με το μύθο ο Προμηθέας έδωσε στους ανθρώπους τη φωτιά και ταυτίστηκε με την ανθρώπινη προνοητικότητα. Στον αντίποδα, ο αδελφός του **Επιμηθέας** υπήρξε ιδεότυπος της απρονοησίας και η μεταπολίτευση συνιστά ιστορική περίοδο της ανθρωπολογικής του κυριαρχίας!